

تعهد نامقدور از منظر حقوقی

www.ketab.ir

سرشناسه
عنوان قراردادی
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست نویسی
یادداشت
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
رده بندی سنگره
رده بندی دیویی
شماره کتابخانه ملی

: قاسمی مفرد، سعید، ۱۳۵۸ -
: ایران، قوانین و احکام
Iran. Laws, etc
: تعهد نامقدور از منظر حقوقی / مولف سعید قاسمی مفرد،
: تهران: سنچس و دانش، ۱۳۹۵.
: ۲۴۵ ص.
: ۹۷۸-۶۰۰-۲۳۲-۸۰۲-۱
: فیبا
: کتابنامه.
: تعهدات (حقوق)
Obligations (Law)
: تعهدات (حقوق) -- ایران
Obligations (Law) -- Iran
: حقوق تطبیقی
Comparative law
: / ۱۳۹۵۸۲۰K ۷ت۲ق
۰۲/۳۴۶
۴۴۶۹۴۳۳

تعهد نامقدور از منظر حقوقی

مؤلف:	سعید قاسمی مفرد
ناشر:	انتشارات سنچس و دانش
تیراژ:	۲۰۰ نسخه
نوبت چاپ:	اول، ۱۳۹۵
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۲۳۲-۸۰۲-۱
قیمت:	۱۵۰۰۰ ریال
آدرس: خیابان انقلاب - خیابان دانشگاه - تقاطع روانمهر - پلاک ۱۲۶ - ساختمان سنچس و دانش	تلفن: ۶۱۲۶-۰۲۱

*** کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ می باشد. ***

«فهرست مطالب»

صفحه	عنوان
۵	چکیده
۸	بخش اول: ماهیت نامقدور شدن تعهد
۸	کلیات
۸	مقدمه
۱۱	۱- تعاریف و مفاهیم
۱۴	۲- جایگاه موضوع
۱۷	۳- پیشینه تحقیق
۱۸	۴- اهمیت و ضرورت تحقیق
۱۹	۵- اهداف تحقیق
۱۹	۶- جنبه های نوآوری تحقیق
۲۰	۷- سؤالات تحقیق
۲۰	۹- روش شناسی تحقیق
۲۱	۱۰- تقسیم بندی مطالب
۲۲	فصل اول:
۲۲	نامقدور شدن تعهد
۲۲	مبحث اول: مفهوم نامقدور شدن اجرای تعهد
۳۳	گفتار اول: نظریه شرط ضمنی
۳۹	گفتار دوم: شالوده قرارداد
۴۰	گفتار سوم: راه حل منصفانه
۴۱	گفتار چهارم: سبب تعهد
۴۵	مبحث پنجم: انواع و اشکال نامقدور شدن تعهد
۴۶	گفتار اول: نامقدور شدن تعهد از حیث ایجاد
۴۶	بند اول: عدم امکان اجرای اصلی و طاری
۴۸	گفتار دوم: نامقدور شدن تعهد از حیث گستره زمانی
۴۸	بند اول: نامقدور شدن تعهد موقت و دائمی
۵۰	گفتار سوم: نامقدور شدن تعهد از حیث گستره موضوعی یا کمی
۵۰	بند اول: نامقدور شدن تعهد جزئی و کلی
۵۲	گفتار چهارم: نامقدور شدن تعهد از حیث گستره شخصی
۵۲	بند اول: عدم امکان اجرای مطلق و نسبی
۵۴	گفتار پنجم: نامقدور شدن تعهد از حیث منشاء
۵۴	بند اول: نامقدور شدن تعهد واقعی و اعتباری
۵۶	مبحث ششم: قلمرو نامقدور شدن اجرای تعهد
۶۶	گفتار اول: عدم قدرت ایفای تعهد در قلمرو شروط باطل

۷۹	گفتار دوم: اشتراط قدرت در شرط فعل
۹۰	گفتار سوم: اشتراط قدرت در شرط صفت
۹۵	گفتار چهارم: اشتراط قدرت در شرط نتیجه
۱۰۰	مبحث هفتم: مقایسه تعهد نامقدور با سایر مفاهیم حقوقی
۱۰۳	بخش دوم: مصادیق، تجلی و آثار
۱۰۳	نامقدور شدن اجرای تعهد
۱۰۳	فصل اول:
۱۰۳	مصادیق نامقدور شدن تعهد
۱۰۷	مبحث اول: نامقدور شدن تعهد در حقوق ایران
۱۱۴	الف- تعذر در تسلیم مبیع
۱۱۷	ب- تعذر تسلیم در اجاره
۱۲۲	ج- تعذر تسلیم در مضاربه
۱۲۵	د- عدم امکان اجرای تعهد در وکالت
۱۲۷	و- تعذر تسلیم در حسن
۱۳۲	مبحث دوم: نامقدور شدن تعهد در حقوق انگلیس
۱۴۳	گفتار دوم: انتفای هدف قرارداد
۱۴۸	فصل دوم:
۱۴۸	تجلی و اثر عدم امکان اجرای تعهد
۱۵۰	مبحث اول: قوهی قاهره و ارتباط آن با نامقدور شدن تعهد
۱۵۴	گفتار اول: قوهی قاهره در حقوق ایران
۱۶۰	گفتار دوم: قوه قاهره در حقوق انگلیس
۱۶۶	بحث دوم: احراز شرایط اعمال نامقدور شدن تعهد
۱۶۸	گفتار اول: عدم دخالت متعهد (خارجی بودن)
۱۷۵	گفتار دوم: اجتناب ناپذیری
۱۸۱	گفتار سوم: ممکن نبودن پیش‌بینی
۱۸۸	مبحث سوم: ارتباط تعهد نامقدور با سایر مفاهیم حقوقی و آثار آن
۱۹۰	گفتار اول: ارتباط تعهد نامقدور با تعسر اجرای تعهد
۱۹۸	گفتار دوم: ارتباط تعهد نامقدور با ضرری شدن اجرای تعهد
۲۰۸	مبحث چهارم: اثر عدم امکان اجرای تعهد
۲۱۴	گفتار اول: معافیت متعهد از مسئولیت
۲۱۵	گفتار دوم: سقوط تعهد و انحلال قرارداد
۲۲۲	گفتار سوم: فسخ
۲۲۷	نتیجه‌گیری
۲۳۴	منابع

طبق ماده ۱۸۳ ق. م اثر هر قرارداد، ایجاد تعهد است^۱ که به عنوان یک اصل، متعهد ملزم است آنرا اجرا کند. اما این تعهد، مطلق نبوده و منوط به امکان اجرا می‌باشد. در مواردی که اجرای قرارداد به دلایل اجتناب‌ناپذیر خارجی و بدون تقصیر متعهد، ناممکن می‌گردد، به تقریب در نظام‌های حقوقی، قاعده کم و بیش یکسانی وجود دارد که بر اساس آن، تعهد متعذر، ساقط شده و متعهد از مسئولیت خواهد رست. در این باره در حقوق ایران هم مستفاد از برخی قواعد عمومی مربوط به قراردادها و مستنبط از برخی احکام پراکنده قانونی، قاعده‌ای عام حاکم است که به موجب آن، تعذر بر حسب کیفیت، خود ممکن است قرارداد را به طور قهری یا ابدی منحل کند یا اجرای آن را تنها معلق گذارد و باعث شود که متعهد مسئولیتی برای عدم اجرای قرارداد یا تاخیر در انجام نداشته باشد.

هر یک از نظام‌های حقوقی برای رفع تعارض میان دو بحث لزوم اجرای تعهد و عدم امکان اجرای آن، توجیهاتی را در قالب نهادهای حقوقی خاص آورده‌اند: برای مثال در فقه امامیه ذیل بحث تعذر، در حقوق فرانسه و ایران تحت عنوان قوه قاهره و در حقوق انگلیس با عنوان فراستریشین^۲ آمده است که این نهادهای نظریه‌ها و توجیهات نوعی برخی مشکلات تعارض مذکور را نموده‌اند. برای مثال در حقوق انگلیس، دکترین فراستریشین وجود دارد که مطابق آن اگر اجرای قرارداد ناممکن گردد و تغییراتی ریشه‌ای در قرارداد و اوضاع و

^۱ ماده‌ی ۱۸۳ قانون مدنی ایران «عقد عبارت است از اینکه یک یا چند نفر در مقابل یک یا چند نفر دیگر تعهد بر امری نمایند و مورد قبول آنها باشد»

^۲ frustration

احوال پیرامون آن رخ دهد، قرارداد بطور زود هنگام و خودکار بدون آنکه نیاز به اقدامی از سوی متعاقدين باشد، منحل می‌گردد.

قاعده و دكترین مزبور، مستقل بوده، از يك وسیله دفاعی محض، متمایز و فراتر از يك عذر و سبب معاف‌كننده می‌باشد. هرچند یکی از مهم‌ترین آثار فراستريشن، خصوصیت تعذری آن است، اما باید گفت كه اثر این قاعده را به اعتباری می‌توان دو گونه دانست. گونه‌ای از اثر آن به ساختار قرارداد، مربوط می‌گردد، بدین گونه غير مقدور شدن اجرای تعهد، ممكن است قرارداد را به طور ارادی یا قهری منحل نماید و یا اجرای آن را تنها معلق گذارد و گونه‌ای دیگر اثر معاف‌كنندگی آن می‌باشد.

در مواردی كه متعهد، بدون تقصیر، ناتوان از اجرای تعهد خویش می‌گردد، مسؤولیتی نخواهد داشت. اثر تبعی قاعده نیز جز در مورد حقوقی كه متعلق حق قرار گرفته‌اند، سقوط حقوق و تعهدات است و به عنوان يك قاعده، خسارات و هزینه‌ها نیز در آنجا واقع‌اند، باقی می‌مانند. نامقدور شدن اجرای تعهد در جایی كه نهاده، مطلق است یا متعهد مرتكب تقصیری شده است، محدود می‌گردد. نامقدور شدن اجرای تعهد در حقوق ایران و انگلیس تا اندازه‌ای متفاوت است. در حقوق ایران، ناممكن شدن اجرای تعهد بر اساس قصد متعاقدين و معمولاً در قالب مفاهیمی مانند ضمان معاوضی، تحلیل می‌گردد. به همین دلیل اثر آن ممكن است انحلال قهری یا ارادی قرارداد باشد.

اما آنچه كه به عنوان مبنای نظریه فراستريشن، در حقوق انگلیس مطرح می‌گردد، نظریه مرسوم به نظریه شالوده قرارداد یا اقتضاء انصاف است. هرچند كه نظریه شرط ضمنی از

حیث تاریخی، به ویژه و در آغاز اعمال دکترین مذکور نقش بارزی را در این خصوص ایفاء نموده است. در مواردی که اجرا ناممکن نمی باشد بلکه به سختی قابل اعمال می باشد، شامل بحث ناممکن شدن تعهد نمی گردد، در حقوق انگلیس هم دکترین فرستریشن شامل این موارد نمی گردد.

کلید واژگان: تعهد نامقدور، فراستریشن، عقیم شدن قرارداد، حقوق ایران و انگلیس،

تعهد اجرای قرارداد، قره‌ی قاهره